

Zahorodnii S., Ivanichkina N. Competent approach in the process of continuous education of teachers during the European integration of Ukraine

The article attempts to outline the common points of contact of the legislative basis of the European Union and Ukraine in the field of continuing education in the context of the transformation of society, in particular, it analyzes such European documents as the Communiqué of the Conference of European Ministers of Higher Education, the Memorandum of Continuing Education of the European Union, Recommendation 2006/962/EC of the European of the Parliament and Council (EU) "On core competencies for lifelong learning" and others. Ukrainian legislative acts, such as the Law of Ukraine on Education, the Concept for the Development of Pedagogical Education, the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031, and others, which regulate the issue of continuous education in our country, are compared. It was emphasized that one of the elements that was successfully integrated into the Ukrainian education system is the European credit transfer and accumulation system. Emphasis is placed on the peculiarities of the application of the competence approach in the process of continuous education in the conditions of European integration. The European and Ukrainian approaches to the formation and development of key competences during the continuous professional development of pedagogical workers were considered and analyzed. The need to improve the professional training of teachers due to the orientation of the content of continuous education to the competency approach has been updated. The conditions for the successful professionalization of pedagogical workers through the prism of the competence approach in the modern educational space of Ukraine are clarified. A conclusion is made regarding the role of successful implementation of the competence approach in the system of continuous education in the conditions of the European integration of our country in the context of training a modern competitive personality for an active life in the conditions of world globalization.

Key words: legislative basis, European integration trends, key competences, concepts, competence approach, continuous education, professional development.

УДК 327.58+347.781.8(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.18>

Зінченко В. М., Степаненко О. К., Ніколенко К. В.,
Лопатинська І. С., Дацюк Т. К.

**ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЮРИСТА**

У статті проаналізовано важливість формування комунікативної компетентності як умови ефективної професійної діяльності юристів і визначено вплив євроінтеграційних процесів на змістове наповнення мовних курсів, що їх вивчають майбутні правоохоронці в процесі фахової підготовки.

Розглянуто професійну комунікативну компетентність як показник сформованості комунікативних навичок, системи професійних знань, ціннісних орієнтацій, загальної і мовної культури, що є необхідними для якісної професійної діяльності, а також комунікативну компетентність як невіддільний складник професійної культури юриста. Встановлено, що комунікативна компетентність включає ціннісні установки особистості, а оскільки європейський вибір України засвідчує відданість саме європейським цінностям свободи і демократії, особливо важливим є врахування євроінтеграційної тематики у разі добору питань, вправ і текстів для розвитку комунікативних умінь і навичок майбутніх юристів.

Підкреслено, що посилення інтеграції у загальноєвропейське інтелектуально-освітнє середовище вимагає не тільки впровадження в освіті європейських норм і стандартів, а й наповнення змісту навчання євроінтеграційною тематикою. Охарактеризовано форми і методи роботи, спрямовані на формування комунікативної компетентності майбутніх юристів з урахуванням євроінтеграції.

Наголошено, що на заняттях і під час самостійної роботи потрібно максимально зосереджувати увагу на мовленнєвих (комунікативних) вправах, створювати ситуації різних видів професійного спілкування, застосовувати такі форми і методи роботи, як диспут, дискусія, дебати, а на самостійну роботу виносити виконання завдань і написання творчих робіт на теми євроінтеграційної тематики, споріднені з майбутньою професією студента/курсанта, підготовку проектних робіт тощо.

Запропоновано зразки питань, завдань та вправ євроінтеграційного спрямування, що їх варто застосовувати у разі засвоєння майбутніми юристами курсу "Комунікативна компетентність у правоохоронній діяльності".

Ключові слова: євроінтеграція, компетентність, комунікативна компетентність юриста, правоохоронна діяльність, професійне спілкування, комунікація, професійна підготовка, форми роботи, методи роботи.

Для України європейська інтеграція є орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, свободу дії і слова, права людини, лібералізацію та інші атрибути демократичної країни. Євроінтеграційні процеси додають нового імпульсу розвитку українського суспільства, яке має давні традиції демократії.

Упровадження європейських норм в українське законодавство забезпечить Україні стрімкий політичний та економічний розвиток, а також правову державу, пріоритетами якої є соціальна захищеність громадян, високий рівень життя та відсутність корупції.

Також процес євроінтеграції сприятиме відкриттю нових можливостей для українського молодого покоління. Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, вимагає посилення організації підготовки сучасного фахівця відповідно до вимог міжнародного співтовариства.

Саме тому важливо враховувати євроінтеграційну тематику у формуванні комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів юридичного профілю.

Формування комунікативної компетентності є важливим складником професійної підготовки юриста. Адже юридична професія немислима без уміння вирішувати комунікативні завдання в умовах професійного спілкування, створювати бездоганні та нормативні професійні тексти, володіти потенціалом дидактичного дискурсу.

Вільне володіння державною мовою, готовність до продуктивного спілкування з різними категоріями громадян є запорукою успіху майбутнього правоохоронця в професії, його конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Посилення вимог до комунікативної компетентності майбутніх юристів сприяє перегляду змісту навчання, наповненню його євроінтеграційною тематикою, впровадженню ефективних форм і методів.

Тому особливо актуальними є проблеми, пов'язані з формуванням комунікативної компетентності в процесі фахової підготовки юристів з урахуванням євроінтеграції.

Європейський вибір України задекларовано в нормативно-правових актах, де засадами зовнішньої політики визначено забезпечення інтеграції України в європейський економічний, політичний, правовий та освітній простір [8].

Проблеми інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір розглядають у своїх наукових працях вітчизняні вчені В. Андрущенко, М. Згуровський, М. Степко, Л. Федулова та інші. Різні аспекти взаємозв'язку української освіти з європейською досліджують Я. Болубаш, В. Журавський, В. Янковий, В. Москаленко, Ю. Вороненко та інші. А такі дослідники, як В. Кремень, В. Луговий, А. Сбруєва, визначають тенденції розвитку вітчизняної вищої школи в контексті євроінтеграції освіти.

Поняття комунікативної компетентності як основи будь-якої професійної діяльності досліджували учені О. Бодальов, О. Борисюк, Т. Гарасимів, Є. Герасименко, Г. Данченко, В. Захаров, М. Заброцький, Ю. Ємельянов, Г. Костюк, С. Максименко, Л. Петровська, С. Петрушин, Н. Чабанюк, В. Черевко, Н. Шалигіна, Б. Шапіро та інші.

Різні аспекти проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців розглянуто в працях науковців Л. Насіленко та О. Семеног.

Проаналізувавши стан цієї проблематики, доходимо висновку про важливість формування комунікативної компетентності майбутніх юристів з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Мета статті – визначення важливості використання мовленнєвих вправ із текстами та завданнями євроінтеграційного спрямування у разі формування комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців.

Завдання статті:

1) проаналізувати значення та роль комунікативної компетентності в правоохоронній діяльності в науковій літературі;

2) визначити шляхи формування комунікативної компетентності майбутніх юристів із застосуванням текстів і вправ євроінтеграційної тематики;

3) запропонувати вправи й завдання для аудиторної та самостійної роботи студентів/курсантів з урахуванням процесів євроінтеграції.

Одна з базових компетентностей сучасного спеціаліста – це комунікативна компетентність. Учені виділяють такі її складники: лінгвістичний, соціолінгвістичний, соціокультурний, дискурсивний, стратегічний і соціальний [2, с. 31].

Запорука професійного успіху та конкурентоспроможності юриста – досконале володіння державною мовою, багатий лексичний запас, орфографічна й пунктуаційна грамотність, уміння продуктивно спілкуватися з різними категоріями громадян. Специфіка роботи правоохоронця (дільничного, слідчого, судді, прокурора, адвоката тощо) вимагає уміння грамотно укладати необхідні документи (клопотання, заяви, угоди, протоколи тощо), уміння викликати довіру, встановлювати контакт зі співрозмовником, переконувати, вступати в полеміку, звертатися до почуттів (свідків, судді, присяжних тощо). Отже, під час базової професійної підготовки майбутнього юриста особливо важливим є формування комунікативної компетентності.

Дослідимо, яке тлумачення поняття “комунікативна компетентність майбутнього юриста” подають О. Семеног та Л. Насіленко. Комунікативну компетентність юриста дослідниці визначають як інтегральну особистісну характеристику фахівця, що поєднує комунікативні знання, уміння, навички, здібності та ціннісні установки, які забезпечують ефективну діалогову взаємодію із суб'єктами правових відносин у певному колі професійних правових ситуацій [9, с. 69].

Поділяє думку про те, що комунікативна компетентність майбутнього працівника ОВС є інтегральним особистісним утворенням, що забезпечує ефективність здійснення комунікації у системі професійних

відносин та включає розуміння важливості для правоохоронної діяльності професійної комунікації, О. Калита [6, с. 13]. Комунікативну компетентність майбутніх правників трактує як особистісно значущі та професійно зумовлені цінності, знання, уміння та якості, які сприяють ефективній взаємодії в професійній діяльності, також О. Юхимець [10, с. 12].

Учені дійшли висновку, що в комунікативній компетентності поєднано індивідуальний (особистісний), соціальний (норми, цінності, стандарти конкретного соціуму) і загальнолюдський (культурно й історично зумовлений) досвід [2, с. 44].

Оскільки, на думку науковців, комунікативна компетентність включає ціннісні установки особистості, а європейський вибір України засвідчує відданість першочергово саме європейським цінностям свободи і демократії, важливо враховувати євроінтеграційну тематику у разі добору вправ і текстів для розвитку комунікативних умінь і навичок майбутніх юристів.

Вагомим також є вибір методів формування комунікативної компетентності, зумовлений цілями навчання. Такі методи, як проблемні лекції з активною участю слухачів, мовленнєві вправи, ділові ігри, доповіді, диспути, анкетування, тестування тощо, мають мотивувати студентів до розвитку необхідних у професійній діяльності комунікативних навичок і умінь, сприяти досконалому володінню мовою й мовленням, відповідати потребам і вимогам сучасності, зокрема процесу євроінтеграції. Тому застосування сучасних форм і методів навчання, методично правильна побудова занять і їх змістове наповнення є визначальним.

На початковому етапі вивчення курсу “Комунікативна компетентність у правоохоронній діяльності” магістрів за спеціальністю 262 “Правоохоронна діяльність” заочної форми навчання Донецького державного університету внутрішніх справ навчання передбачає спільну освітню діяльність під керівництвом педагога, а потім самостійну роботу.

Для успішного формування комунікативної компетентності майбутніх юристів важливим є проведення лекцій інтегративного змісту, які поєднують мовленнєвий, правовий, психологічний, соціальний компоненти. Доцільно також включати до змісту лекцій питання, пов’язані з євроінтеграційними процесами.

Корисними будуть також такі методи і форми роботи: твори-есе, диспути, дискусії, дебати, ділові ігри, круглі столи, проєкти тощо. У разі добору матеріалу для них слід враховувати євроінтеграційні процеси та добирати тексти та теми відповідного спрямування.

Наприклад, майбутнім юристам можна запропонувати підготувати твір-есе на тему “Європеїзація юридичної освіти”, “Реформування законодавства України у напрямі євроінтеграції”, “Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу”, “Юридичні аспекти співробітництва між Україною та Європейським Союзом”, “Загальна характеристика права Європейського Союзу” тощо. Такий твір можна також вважати за кінцевий продукт виконання майбутнім юристом проєктної роботи.

Для дискусії можна запропонувати питання: “Болонська система: плюси і мінуси”, “Чи стане Україна повноправним членом ЄС у найближчі роки?”, “Чи пришвидшить перемога над РФ членство України в Європейському Союзі?” тощо.

Ефективним буде проведення диспутів на злободенні теми: “Статус кандидата в члени ЄС – це ляпас Москві чи перемога України?”, “Чи вплинув європейський і євроатлантичний вибір українського народу на воєнний конфлікт з РФ?” та інші.

Корисним також буде застосування ділових ігор, наприклад, “Дотримання Женевської конвенції у ситуації спілкування правника з військовополоненим”, “Поведінка працівника ОВС у ситуації несподіваної атаки”, “Ситуація ведення переговорів під час воєнного конфлікту” тощо.

Важливим буде проведення аудіо- та відеозапису вищезазначених заходів з метою аналізу та самоаналізу студентами/курсантами якості власного мовлення.

У разі створення діалогічних і монологічних висловлювань на заняттях чи під час виконання самостійної роботи варто запропонувати майбутнім юристам такі теми:

1. Уявіть, що ви є відомим переговорником. Проведіть переговори, мета яких – умовити противника відпустити заручників, захоплених на АЕС, та демілітаризувати територію станції.

2. Ви проводите урок патріотичного виховання в школі. Поясніть учням важливість євроінтеграції України та причини воєнного конфлікту з РФ.

3. Ви є судовим експертом. Проведіть судово-психологічну експертизу військовополоненого, який скоїв кримінальний злочин на території України.

4. Обґрунтуйте європейський і євроатлантичний вибір України. Назвіть його переваги.

5. Допоможіть міжнародним експертам залагодити конфлікт на важливому стратегічному об’єкті.

Для самостійної роботи студентів цікавою й корисною формою роботи є виконання проєктів на теми, пов’язані як з майбутньою професійною діяльністю, так і з євроінтеграційними процесами, наприклад: “Зміни в українському законодавстві на шляху до європейської інтеграції”, “Упровадження в Україні Болонської системи”, “Статус кандидата на вступ до Європейського Союзу і європерспективи України” тощо.

На сьогодні важливим складником формування комунікативної компетентності юриста є робота з текстами та завданнями євроінтеграційної тематики. Тож для самостійного виконання з подальшою перевіркою доцільно запропонувати студентам/курсантам вправи з такими текстами для аналізу й опрацювання, наприклад:

Вправа 1. Прочитайте текст і виконайте письмово завдання до нього.

Болонська система навчання

Ця система навчання була започаткована у 1999 році шляхом підписання так званої Болонської декларації, підписанти якої таким чином створили єдиний стандартизований освітній і науковий простір. Це передбачало єдині умови визнання дипломів про освіту, сприяння в такий спосіб мобільності студентів, збільшення конкурентоспроможності та привабливості європейської вищої освіти, зміцнення її інтелектуального, соціального, науково-технічного потенціалу, а отже, акцентування центральної ролі університетів у розвитку культурних цінностей. Безумовно, після завершення навчання це полегшує і забезпечує процес мобільності європейських громадян з можливістю працевлаштування.

Окрім цього, рамки Болонського процесу включають у себе два цикли навчання. Після завершення першого циклу тривалістю 3–3,5 року присвоюється ступінь бакалавра, навчання для отримання ступеня магістра триває ще приблизно 1,5–2 роки.

У болонській системі запроваджено кредитно-трансферну систему. Кредит – це встановлений норматив мінімальної кількості годин для вивчення окремого предмета, після завершення якого документально фіксується аудиторна та самостійна робота студента з певного предмета. Це сприяє спрощенню переходу студента з одного університету до іншого і допомагає навчальним закладам перенести оцінки, виставлені попереднім закладом.

Болонська система – це також і розширення викладацької аудиторії між закладами вищої освіти країн-підписантів, що спонукатиме студентів до оціночних критеріїв методики навчання.

Це і зміни навчальних планів та програм, спрямовані на самостійне навчання студентів. Таким чином, активується власний потенціал студента та змінюється його підхід до вивчення предметів. Завданням навчального закладу є створення такої атмосфери для студента, яка б формувала прагнення до навчання, а не просто забезпечувала процес викладання.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

- 1) Поясніть, у чому, на вашу думку, полягають найважливіші переваги болонської системи.
- 2) Проаналізуйте, чи створено у вашому виші атмосферу, яка стимулює прагнення студентів до знань.
- 3) Поміркуйте, чи вважаєте ви для себе навчання за Болонською системою перспективним.

Вправа 2. Прочитайте текст і виконайте письмово завдання до нього.

Болонська система освіти в Україні

В українській системі освіти принципи Болонського процесу почали впроваджуватися в 2005 році, з моменту підписання відповідної декларації. На сьогодні в Україні вже закладені основи болонської системи. Наприклад, введено зовнішнє незалежне тестування для школярів, спрощено систему рівнів випускників, запроваджено єдину систему оцінювання, а також створено Національну групу промоутерів, яка регулює Болонський процес в Україні.

Безумовно, факту того, що Україна активно інтегрується в європейський освітній простір, залишається тільки радіти. І якщо заглянути в майбутнє, то у болонської освітньої системи в Україні є великі перспективи стати кращою.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

- 1) Проаналізуйте, який з освітніх принципів болонської системи на сьогодні діє найефективніше в Україні.
- 2) Поясніть, у чому ви бачаєте перспективи болонської системи в нашій країні.
- 3) Розкрийте, як ви ставитесь до запровадження незалежного тестування на різних освітніх рівнях (наприклад, під час вступу до магістратури). Свою відповідь обґрунтуйте.

Вправа 3. Прочитайте текст і виконайте письмово завдання до нього.

Проблеми Болонської освітньої системи в Україні

Питання перспектив і проблем Болонської освітньої системи постійно перебуває в полі обговорення країн-учасників Болонського процесу. Оскільки рейтингова система, встановлена як єдиний стандарт, викликає розбіжності у представників освітньої сфери й обурення у студентів.

Згідно з Болонською системою освіти, для того щоб студенту отримати “відмінно” з будь-якого предмета, йому необхідно вивчити 90–100% матеріалу, яким його навантажує викладач. Одна дисципліна включає у себе: лекції, семінари, лабораторні та практичні заняття, а таких предметів на курсі у середньому 10–12. При цьому приблизно 60 % навчальної програми дається на самостійне вивчення студентом і він часто не встигає засвоювати матеріал на належному рівні.

До того ж з'являється жорстка конкуренція в групах за можливість відповісти на парі й отримати свою оцінку. І чим більше студентів в академічній групі, тим складніше потрапити в ряди відмінників. Отримавши кілька двійок або трійок, змінити загальну ситуацію ви вже навряд чи зможете. Семестри поділені на модулі, які тривають по 1,5 місяці, і після закриття викладачем модульної відомості вже не можна добрати бали.

Тобто виходить, що навіть якщо студент знає предмет, але через брак часу, пропуски пар або з інших причин він не склав вчасно дисципліну, то він уже не може претендувати на відмінну оцінку і виправити ситуацію на наступних парах, бо в болонській системі оцінки студента фіксуються без права внесення змін.

Ще один мінус болонської освітньої системи полягає в тому, що в Україні досі не сприймають дипломаних бакалаврів як фахівців з вищою освітою. Це пов'язано з тим, що більшість роботодавців старшого віку звикли до радянської системи, коли бакалаврат вважався незакінченою вищою освітою.

До того ж в Україні досі не створено для студентів сприятливого клімату для вступу в закордонні вищі, не проводиться на належному рівні інформаційна робота з питань навчання українців за кордоном.

Болонська система освіти в Україні на поточний момент є умовною і не повністю відповідає своїй суті. Поки що студенти не відчувають себе частиною європейського освітнього середовища і не розуміють, чому за свою відмінну оцінку їм доводиться боротися з однокурсниками, а не просто підтверджувати її знаннями.

Плюси і мінуси болонської системи не збалансовані, тому Болонському процесу ще далеко до ідеального функціонування, принаймні в Україні.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

- 1) Розкрийте, чи відчували ви на собі перелічені недоліки Болонської системи.
- 2) Поміркуйте, що перевищує в Болонській системі – переваги чи недоліки. Відповідь обґрунтуйте.
- 3) Поясніть, чи вважаєте ви європейську вищу освіту кращою за українську. Аргументуйте свою відповідь.

Вправа 4. Прочитайте текст і виконайте письмово завдання до нього.

Українська мова отримала статус майбутньої мови Євросоюзу

21 березня 2022 року відбулось позачергове засідання Генасамблеї Європейської федерації національних мовних інституцій (EFNIL), під час якого члени Генасамблеї одноголосно підтримали рішення про членство України в мовному просторі ЄС. Таке рішення дозволить сформуванню законодавчого захисту української мови як майбутньої мови ЄС.

Про це повідомив уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень. “Сьогодні фронт боротьби за Україну – це і фронт утвердження української мови. Тому для нас велика честь приєднатися до континентальної родини мовних інституцій. Адже членство в EFNIL дасть Україні можливість сформуванню стратегію законодавчого захисту української мови як майбутньої мови ЄС”, – наголосив уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

- 1) Поясніть, у чому важливість статусу української мови як майбутньої мови ЄС.
  - 2) Розкрийте, чому в Україні є посада уповноваженого із захисту державної мови.
  - 3) Сформулюйте, що на сьогодні є найважливішим для функціонування української мови як державної.
- Вправа 5.** Прочитайте Звернення Президента України щодо надання нашій країні статусу країни-кандидата на членство в ЄС за посиланням https://t.me/V_Zelenskiy_official/2222

Завдання

Висловіть своє враження від промови Президента та поясніть, як ви особисто пов'язуєте своє професійне майбутнє з євроінтеграцією України.

Вправа 6. Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

Передумови вступу до ЄС знаходять своє відображення у ст. 40 Договору про Європейський Союз. Відповідно до положень цієї статті будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, закріплені в його 2-й статті, та є відданою їх розповсюдженню, може подати заявку на членство в ЄС. ЄС ґрунтується на таких цінностях, як: повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини (включно з правами осіб, які належать до меншин).

Інші вимоги до держав – потенційних членів ЄС відображені в Копенгагенських критеріях, схвалених на засіданні Європейської Ради в Копенгагені у червні 1993 р., що включають:

- 1) стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу до прав людини, повагу і захист національних меншин (політичні критерії);
- 2) наявність дієвої ринкової економіки і здатність витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у межах ЄС (економічні критерії);
- 3) здатність узяти на себе зобов'язання, що випливають із членства в ЄС, включаючи суворе дотримання цілей політичного, економічного, валютного союзу (інші критерії);
- 4) спроможність Європейського Союзу абсорбувати нових членів, одночасно підтримуючи динаміку європейської інтеграції.

(Юридичний науковий електронний журнал)

Завдання

1. Охарактеризуйте Копенгагенські критерії.
2. Поясніть, чому Копенгагенські критерії розташовані саме в такому порядку.
3. Розкрийте, який з критеріїв найважливіший для вас з урахуванням вашої майбутньої професії.

Вправа 7. Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

Європейське право – одна з найбільш динамічних правових систем сучасності, яка охоплює правові установки європейської системи захисту прав людини та європейське інтеграційне право з урегулюванням

взаємин, що складаються в процесі європейської інтеграції. У наш час не можна бути юристом вищої кваліфікації, не маючи уявлення про Європейське право, його основні положення та інститути. Знання цієї галузі права стає все більш необхідним не тільки для юристів, а й для всіх спеціалістів державного апарату, залучених до розвитку взаємин з Європейським Союзом, для представників громадських організацій, які діють у сфері захисту прав людини та забезпечення дружніх зв'язків між народами, а також для підприємців, зацікавлених в успішному співробітництві у сфері бізнесу.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

- 1) Поясніть, чому юрист вищої категорії має бути обізнаний з Європейським правом.
- 2) Підготуйте презентацію «Право Європейського Союзу» і розмістіть її у соціальних мережах.

Вправа 8. Перегляньте презентацію “Роль вищої освіти в процесі євроінтеграції України” за посиланням <https://ppt-online.org/230255>

Завдання

Проаналізуйте презентацію та підготуйте на неї рецензію, яку розмістіть у соціальних мережах.

Вправа 9. Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

Що дасть Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу?

По-перше, це потужний політичний сигнал Російській Федерації, що Україна офіційно увійшла в орбіту Євросоюзу і фактично приєдналась до країн Заходу. Тому це вибиває з рук Кремля аргументи про «історичні права» на Україну як колишню частину СРСР.

Україна може отримати свій голос у формуванні політики ЄС, тобто стане повноправним членом програм та ініціатив ЄС, відкритих для країн ЄС та країн зі статусом кандидатів на членство.

Статус кандидата на вступ до Євросоюзу дасть Україні доступ до фінансових інструментів ЄС, які значно відрізняються за своїми розмірами й доступністю від тих, що їх Брюссель пропонував асоційованим членам.

Після закінчення війни статус кандидата в члени ЄС стане поштовхом для залучення іноземних інвестицій в економіку України на її відбудову. Така допомога може надаватися через гранти, інвестиції або як технічна допомога.

Статус кандидата на вступ до ЄС дасть потужний поштовх до проведення реформ у нашій країні. Підготовка до членства передбачає завершення всебічної трансформації в усіх сферах. У цьому Україну постійно підтримуватиме Єврокомісія, надаючи необхідну консультаційну та іншу допомогу.

(За матеріалами інтернет-видань)

Завдання

1) Проаналізуйте, що з перелічених перспектив, які надає Україні статус країни-кандидата на членство в ЄС, є найважливішим. Свою думку обґрунтуйте.

2) Поміркуйте, чи вплинуло б членство в Європейському Союзі на плани Російської Федерації щодо України.

3) Поясніть, у чому, на вашу думку, полягає важливість європейської, а в чому – євроатлантичної інтеграції України.

Вправа 10. Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

Україна – кандидат у ЄС: які законодавчі зміни слід очікувати

23 червня 2022 року країни-члени Європейського Союзу проголосували за надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу.

На шляху до вступу Україні необхідно провести низку реформ та адаптувати українське законодавство відповідно до європейських критеріїв.

Європейським Союзом було надано низку вимог, які необхідно виконати на шляху до європейської інтеграції, а саме: посилення боротьби з корупцією; проведення реформи Конституційного Суду України; продовження судової реформи в Україні; антиолігархічний закон; здійснення боротьби з відмиванням коштів; проведення медіазаконодавства у відповідність до європейського; зміна законодавства про національні меншини.

Виконання зазначених Європейським Союзом кроків передбачає внесення відповідних змін у законодавство України та налагодження механізмів виконання такого законодавства.

Завдання

1) Розгляньте, які зміни вже були зроблені та які зміни очікують на Україну на шляху до членства в Європейському Союзі.

2) Поміркуйте, скільки часу потрібно Україні для здійснення всіх необхідних для вступу в ЄС реформ.

3) Розкрийте, які перспективи відкриються особисто для вас після того, як Україна стане членом ЄС.

Висновки. Аналіз наукової літератури засвідчує, що комунікативна компетентність є невіддільним складником професійної культури юриста. Учені розглядають професійну комунікативну компетентність як показник сформованості комунікативних навичок, системи професійних знань, ціннісних орієнтацій, загальної і мовної культури, що є необхідними для якісної професійної діяльності.

З урахуванням важливості комунікативної компетентності в правоохоронній діяльності, у системі юридичної освіти мають бути створені всі умови, необхідні для формування та розвитку комунікативної компетентності її випускників.

Під час аудиторних занять важливо створювати ситуації різних видів професійного спілкування майбутніх юристів, застосовувати такі форми і методи роботи, як дискусія, диспут, дебати, ділові ігри, написання творчих робіт на теми, споріднені з професією студента/курсанта. Для самостійної роботи варто пропонувати анкетування, проекти, моделювання й презентації щодо ситуацій, важливих у майбутній професійній діяльності.

Оскільки для України європейська інтеграція – це свідомий суспільний вибір, звернення до європейських культурних і політичних традицій є надзвичайно важливим. Посилення інтеграції в загальноєвропейське інтелектуально-освітнє середовище вимагає не тільки впровадження в освіті європейських норм і стандартів, адаптації української освітньої системи до європейської, а й наповнення змісту навчання євроінтеграційною тематикою. Пропонуємо зразки питань, завдань і вправ з урахуванням євроінтеграційних процесів, що їх варто застосовувати для засвоєння майбутніми юристами курсу “Комунікативна компетентність у правоохоронній діяльності”.

Перспективним для подальших розвідок у цьому напрямі вважаємо вивчення питання про формування комунікативної компетентності майбутніх юристів засобами інших навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу з урахуванням євроінтеграційної тематики.

Використана література:

1. Андрущенко Т. В. Ціннісна палітра європейського простору освіти (український вимір). *Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія “Психологічні науки”*. 2016. Вип. 4. С. 107–113.
2. Барановська Л. В., Саражинська І. А. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутніх фахівців законоохоронної сфери. *Мовні концептуальні проблеми української лінгвістики* : збірник наукових праць. Київ : Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2008. № 8. Ч. 1. С. 45–50.
3. Жовква І. І. Критерії членства СOT, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. Аналітичне дослідження. Київ, 2010. 84 с.
4. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. Київ : Політехніка, 2003. 200 с.
5. Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. статей за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. Харків : Право, 2016. 536 с.
6. Калита О. П. Формування комунікативної компетентності майбутніх юристів засобами проєктних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти”. Київ, 2011. 20 с.
7. Луговий В. І. Управління освітою. Київ, 1997. С. 71.
8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України : Закон України від 01.07.2010 р № 2411-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
9. Семенов О. М., Насієнко Л. А. Професійна комунікативна підготовка майбутніх юристів: теорія і практика : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 324 с.
10. Юхимець О. І. Інтегративний зміст комунікативної компетентності майбутніх правознавців. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2017. № 11(19). С. 44–48.

References:

1. Andrushchenko T. V. (2016) Tsinnisna palitra yevropeiskoho prostoru osvity (ukrainskyi vymir) [Value palette of the European space of education (Ukrainian dimension)]. *Nauk. chasop. nats. ped. un-tu im. M. P. Drahomanova. Vyp. 4. S. 107–113.* (Seriiia “Psykhologichni nauky”) [in Ukrainian].
2. Baranovska L. V., Sarazhynska I. A. (2008) Formuvannia profesiino-movlennievoi kompetentsii maibutnix fakhivtsiv zakonookhoronnoi sfery [Formation of professional speech competence of future law enforcement specialists]. *Movni kontseptualni problemy ukrainiskoi lnhvistyky: zbirnyk naukovykh prats.* Kyiv: Vyd-vo KNU im. Tarasa Shevchenka. № 8. Ch. 1. S. 45–50 [in Ukrainian].
3. Zhovkva I. I. (2010) Kryterii chlenstva SOT, YeS ta NATO [Criteria for WTO, EU and NATO membership]. *Intehratsiini perspeptyvy Ukrainy. Analitychne doslidzhennia.* Kyiv. 84 s. [in Ukrainian].
4. Zhuravskiy V. S. (2003) Bolonskyi protses: holovni pryntsypy vkhodzhennia v yevropeyskyi prostir vyshchoi osvity [The Bologna process: the main principles of entering the European area of higher education] / V. S. Zhuravskiy, M. Z. Zghurovskiy. Kyiv: Politekhnik. 200 s. [in Ukrainian].
5. Yevropeiska intehtratsiia v konteksti suchasnoi heopolityky [European integration in the context of modern geopolitics]: zb. nauk. statei za materialamy nauk. konf., m. Kharkiv, 24 trav. 2016 r. Kharkiv: Pravo, 2016. 536 s. [in Ukrainian].
6. Kalyta O. P. (2011) Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnix yurystiv zasobamy proektnykh tekhnolohii [Formation of communicative competence of future lawyers by means of project technologies]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity”. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
7. Luhovyi V. I. (1997) Upravlinnia osvitoiu [Management of education]. Kyiv. S. 71 [in Ukrainian].
8. Pro zasady vntrishnoi i zovnishnoi polityky Ukrainy [About the principles of internal and foreign policy of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 r. № 2411-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. № 40. St. 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (data zvernennia: 09.09.2022) [in Ukrainian].
9. Semenov O. M., Nasilienko L. A. (2015) Profesiina komunikatyvna pidhotovka maibutnix yurystiv: teoriia i praktyka [Professional communicative training of future lawyers: theory and practice]: monohrafiia. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka. 324 s. [in Ukrainian].
10. Yukhymets O. I. (2017) Intehtratyvnyi zmist komunikativnoi kompetentnosti maibutnix pravoznavtsiv [Integrative content of communicative competence of future legal scholars]. *ScienceRise: Pedagogical Education*. № 11(19). S. 44–48 [in Ukrainian].

Zinchenko V., Stepanenko O., Nikolenko K., Lopatynska I., Datsiuk T. The influence of European integration processes on the formation of a lawyer's communicative competence

The article analyzes the importance of the formation of communicative competence as a condition for the effective professional activity of lawyers and determines the influence of European integration processes on the content of language courses that future law enforcement officers' study in the process of professional training.

Professional communicative competence is considered as an indicator of the formation of communicative skills, a system of professional knowledge, value orientations, general and linguistic culture, which are necessary for high-quality professional activity, as well as communicative competence as an inseparable component of the professional culture of a lawyer. It has been established that communicative competence includes the value attitudes of an individual, and since the European choice of Ukraine proves its commitment to the European values of freedom and democracy, it is especially important to take into account the European integration theme when selecting questions, exercises and texts for the development of communicative abilities and skills of future lawyers.

It is emphasized that the strengthening of integration into the general European intellectual and educational environment requires not only the introduction of European norms and standards in education, but also the filling of the content of education with European integration topics. The forms and methods of work aimed at forming the communicative competence of future lawyers, taking into account European integration, are characterized.

It was emphasized that in classes and during independent work, it is necessary to focus as much attention on speech (communicative) exercises as possible, to create situations of various types of professional communication, to use such forms and methods of work as disputes, discussions, debates, and to assign tasks to independent work and writing creative works on topics of European integration, related to the future profession of the student/cadet, preparation of project works, etc.

Samples of questions, tasks and exercises in the direction of European integration are proposed, which should be used when learning the course "Communicative competence in law enforcement activities" by future lawyers.

Key words: European integration, competence, communicative competence of a lawyer, law enforcement activity, professional communication, communication, professional training, work forms, work methods.

УДК 373.091.12:81'243]: 005.963 (4)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.19>

Ігнатова О. М.

**ТРАЄКТОРІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД**

У статті розкриваються стратегічні зміни у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов, пов'язані з підвищенням якості освітнього процесу в закладах вищої освіти в контексті європеїзації освітнього процесу. Наголошено на потребі професійного розвитку вчителя іноземних мов як моделі нового навчання; проаналізовано нормативно-правове забезпечення освіти в Україні; акцентовано увагу на наукових дослідженнях. Встановлено зміст і напрями реалізації траєкторії професійного розвитку вчителя іноземних мов, виокремлено основні чинники професіоналізму вчителя. У статті проаналізовано позитивний європейський досвід. Звернено увагу на пріоритетні напрями, ідеї сучасної освіти; розкрито статистичні дані щодо реалізації державної політики України. Відображено євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки. Визначено пріоритетне значення формування професійної, педагогічної мотивації вчителів іноземної мови. Окреслено п'ять основних аспектів, у яких більшість учителів виявили найбільшу потребу у професійному зростанні. Подається опис чинників, які впливають на професійний розвиток вчителя, стадії їх професіоналізації. Наголошено на викликах, які матимуть вплив на профіль кваліфікації. Звернено увагу на потребу підвищення професійного рівня вчителів-мовників щодо реалізації поставлених завдань. Встановлено цілі, завдання, принципи Європейського профілю професійної компетентності. Головним завданням підготовки європейського вчителя є формування здатності до практичної навчально-виховної діяльності. Окреслено гнучкі підходи до професійного розвитку з використанням методів навчання вчителів у формі практичних семінарів, онлайн-тренінгів, обмін досвідом серед колег, а також навчання ефективних та інноваційних методів. У висновках зазначається, що вивчення й узагальнення європейського досвіду реалізації траєкторії професійного розвитку вчителів іноземних мов, аналіз загальноєвропейських тенденцій в освітній сфері важливі для розвитку вітчизняного освітнього процесу, для досягнення успіху в реформуванні системи освіти нашої країни.

Ключові слова: учитель іноземної мови, професійний розвиток, освіта, підвищення кваліфікації, євроінтеграція, європейський досвід.

Євроінтеграційні прагнення України у сфері освіти і науки відображені в реформах Міністерства освіти і науки України. Вони покликані покровоко утвердити кращі стандарти європейської освітньої і наукової традиції в українському суспільстві. Головним завданням підготовки європейського вчителя є формування здатності до практичної навчально-виховної діяльності як динамічного поєднання етичних цінностей і когнітивних, метакогнітивних, міжособистісних і практичних умінь і навичок, знань і розуміння [11]. Учителі